

УДК 378.046.4

Мельник Валентина,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри менеджменту освіти,
економіки та маркетингу
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України, м. Київ

Теоретичні засади підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти

Анотація: У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу та визначено його особливості в системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: система післядипломної педагогічної освіти, керівник загальноосвітнього навчального закладу, професійна підготовка.

Постановка проблеми. У процесі європейської інтеграції України відбуваються фундаментальні зміни в усіх сферах освітньої діяльності, включаючи систему післядипломної педагогічної освіти. За таких умов оновлення та розширення функцій і напрямів діяльності інститутів післядипломної педагогічної освіти (ППО) передбачає вдосконалення підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності загальноосвітніх шкіл. В основу даного процесу покладено вироблення науково обґрунтованих та практико доцільних принципів, методів, змісту та організаційних форм оцінювання результатів навчання й виховання підростаючого покоління на кожному етапі реалізації завдань державної політики у сфері освіти.

Важливим у даному контексті є врахування теоретиками й практиками таких істотних факторів, як: модернізація всіх компонентів післядипломної педагогічної освіти з використанням потенціалу інноваційного та стратегічного менеджменту;

забезпечення якості професійного зростання керівників загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) у системі післядипломної педагогічної освіти, зумовленого потребами безперервної освіти впродовж усього життя людини та необхідністю проектування її особистісного й професійного розвитку; розробка та впровадження ефективних моделей навчання в ППО на основі виявлення індивідуальних особливостей, професійних потреб слухачів та запитів освітньої спільноти щодо підготовки висококваліфікованих керівників навчальних закладів [1].

За цих вимог виникає необхідність здійснення аналізу підготовки керівників до оцінювання діяльності ЗНЗ в системі післядипломної педагогічної освіти шляхом змістової переорієнтації навчальної діяльності керівників, накопичення додаткових знань, удосконалення фахових умінь, формування нових професійних і суспільних орієнтирів, організації самоосвіти, вибору інноваційних форм підвищення кваліфікації в конкретних умовах професійної діяльності.

У дослідженнях Ю. К. Бабанського, В. І. Бондаря, Л. М. Ващенко, С. Г. Вершловського, А. П. Владиславлева, Б. С. Гершунського, Л. І. Даниленко, Г. А. Дмитренка, Г. В. Єльнікової, А. М. Зубка, Л. М. Карамушки, Н. І. Клокар, Ю. М. Кулюткіна, В. І. Маслової, В. В. Олійника, Н. Г. Протасової, Т. М. Сорочан, Т. І. Сущенко, Г. В. Федорова, І. І. Якухна окреслено загальні теоретико-практичні аспекти підготовки керівників ЗНЗ в системі післядипломної педагогічної освіти, які спрямовані на оволодіння ключовими і професійними компетентностями, професійним мисленням, діловими та особистісно значущими якостями, що сприяють цілеспрямованій реалізації власних сил, здібностей, досвіду і можливостей керівника у процесі управління навчальним закладом.

Разом з тим потребує теоретичного обґрунтування й практичного розв'язання проблема підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ на основі інтеграції професійної і навчальної діяльності слухачів та реалізації прогресивних технологій і засобів навчання в системі післядипломної педагогічної освіти.

Метою нашої статті є проведення теоретичного аналізу підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ та визначення його особливостей в системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. За нашою позицією підготовку керівників до оцінки результатів діяльності ЗНЗ слід розглядати як цілісну систему безперервної освіти визначеної категорії педагогічних працівників, яка створює для них передумови щодо більш повного задоволення професійних і практичних запитів у процесі навчальної та самоосвітньої діяльності в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Слід відмітити, що у світовій педагогіці післядипломній освіті приділяється особлива увага як найбільш мобільній та динамічній складовій процесу професійного розвитку людини. При цьому враховується, що заклади післядипломної освіти навчають дорослих людей, які вже мають відповідну вищу освіту, досвід практичної діяльності за фахом.

У науковій літературі післядипломну освіту визначають як систему навчання та розвитку фахівців із вищою освітою, що відбувається у спеціалізованих навчальних закладах та засобами самоосвіти та керується державними стандартами до фаху певних рівнів кваліфікації відповідно до вимог суспільно-економічного та науково-технічного прогресу [3]. У загальному вигляді післядипломна освіта вважається спеціалізованим вдосконаленням освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду [5, ст. 10, п. 1].

Відповідно до цього в нашій державі сформовано систему післядипломної педагогічної освіти у різних формах, видах, типах навчальних закладів. Сьогодні це 27 закладів післядипломної педагогічної освіти, де підвищують свою кваліфікацію 83 % педагогічних працівників, у тому числі ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, що забезпечує 3 % курсової підготовки; обласні ІППО та спеціалізовані підрозділи вищих навчальних закладів, що функціонують при провідних педагогічних університетах, де проходять підготовку 14 % педагогічних та керівних кадрів освіти [7, 8].

В узагальненому вигляді заклади післядипломної педагогічної освіти виконують три основні взаємопов'язані між собою функції:

- 1) забезпечують науково-методичний супровід навчального процесу;
- 2) реалізують інноваційний потенціал навчальної діяльності ІППО;
- 3) розвивають професіоналізм педагогічних і керівних кадрів освіти [4].

В умовах докорінних змін у системі управлінської діяльності післядипломна освіта керівників ЗНЗ має враховувати:

- сучасний рівень розвитку навчального закладу відповідно до запитів керівників на підставі гнучкої взаємодії основних ланок – базової і післядипломної освіти, курсового і міжкурсового періодів підвищення кваліфікації;
- зв'язки базової освіти керівників з їхньою безпосередньою професійною діяльністю;
- взаємозв'язок результативності курсової підготовки керівників в ІППО і підсумків атестації школи, що базується на діагностично-прогностичній основі;
- систему матеріального і морального стимулювання навчальної діяльності, результатів підвищення кваліфікації, підготовки і перепідготовки керівників в системі післядипломної освіти;
- науково-методичне забезпечення навчання керівників у міжкурсовий період на основі гнучкого поєднання теоретичного та практичного блоків питань щодо оцінювання результатів діяльності ЗНЗ.

У зазначеному контексті проблема підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ актуалізується і має розглядатися як:

- ефективна перетворювальна сила професійного розвитку керівників;
- важливий фактор кардинального оновлення їхньої ролі в сучасному освітньому управлінському процесі;
- специфічна сукупність форм, методів та засобів професійної підготовки керівників, що максимально враховує специфіку діяльності навчальних закладів різних типів.

Ґрунтуючись на цих положеннях, слід виділити основні методологічні складові підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ:

- загально-концептуальний стан підготовки керівників до оцінювання

результатів діяльності ЗНЗ у системі післядипломної педагогічної освіти;

- основні змістовно-функціональні характеристики післядипломної педагогічної освіти керівників ЗНЗ;
- управлінсько-організаційний аспект підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ в ІППО.

В основу такого підходу покладено філософські принципи, що базуються на загальних положеннях філософської антропології, соціальної філософії, філософії освіти, етики і розглядаються нами як засіб методологічного аналізу тієї сторони об'єкта пізнання, яка нами досліджується, а саме: підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ у системі післядипломної педагогічної освіти [2].

Важливого значення у вирішенні даної проблеми надаємо розробці концепції підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ. Серед пріоритетних положень слід виділити наступні:

- демократизм і зростання соціального статусу керівника ЗНЗ, його суб'єктивний розвиток і саморозвиток;
- пріоритет професійно компетентної творчої особистості;
- обов'язковість і неперервність підвищення кваліфікації керівника в умовах зміни освітніх парадигм;
- встановлення взаємних прав, обов'язків і відповідальності державних органів управління освітою, керівників шкіл і навчальних закладів післядипломної освіти на основі нормативно-правового та організаційно-педагогічного забезпечення;
- профілювання і спеціалізація системи підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ як необхідна умова зростання конкурентоздатності керівника-професіонала на ринку освітньої праці;
- індивідуалізація навчання, стимулювання самоосвіти з урахуванням професійних інтересів, запитів, потреб суспільства і особистості;
- посилення методологічної складової змісту підвищення кваліфікації

керівників, яка забезпечує універсальність і інтердисциплінарність отриманих знань; основоположних наукових ідей і концепцій, умінь та навичок прийняття ефективних рішень у конкретних ситуаціях;

- різноманітність і вибірковість, професійне зростання керівника за рахунок введення нових спеціальностей, освітніх програм, курсів за вибором, застосування новітніх методик і технологій;
- проектування подальшого розвитку та модернізації системи підвищення кваліфікації керівників щодо оцінювання результатів діяльності ЗНЗ на основі сучасних інноваційних технологій.

Одже, завдання сьогодні полягає в тому, щоб дати керівнику науково обґрунтований комплекс професійних знань, умінь і навичок, розвинути потребу в їх систематичному оновленні, виховати прагнення до постійного професійного зростання та саморозвитку на рівні теоретичного і практичного досвіду управлінської діяльності. При цьому оцінювання якості підготовки керівників ЗНЗ в ІППО повинно відбуватися з урахуванням їхніх професійних, духовних та творчих можливостей.

Можна стверджувати, що за такого підходу роль навчання в ІППО зводиться до створення умов та забезпечення змісту навчання щодо подальшого розвитку керівника, здатного забезпечити якісні зміни в сфері оцінювання результатів діяльності навчального закладу [6].

Для визначення рівня підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ у процесі навчальної діяльності в ІППО слід застосувати три основних підходи з урахуванням кредитно-модульної форми організації навчання.

1. *Критеріально-орієнтований*: дозволяє визначити, наскільки керівник досяг заданого рівня знань, умінь та навичок. Цей рівень визначається як обов'язковий результат навчання (професійний стандарт) і не залежить від того, які результати показали інші особи.

2. *Нормативно-орієнтований*: націлений на певні статистичні норми, які визначаються для даної категорії слухачів. У цьому випадку рівень навчальних досягнень особистості інтерпретується залежно від досягнень усієї сукупності осіб

на основі ранжування (вище чи нижче усередненого показника – норми).

3. *Індивідуально-орієнтований*: спрямований на реальний рівень навчальних досягнень конкретної особи у даний момент часу. Результатом вимірювань у цьому випадку є темп засвоєння та обсяг засвоєного матеріалу.

Отже, встановлені рівні навчальних досягнень керівника можуть визначити ступень його підготовки до оцінювання результатів діяльності ЗНЗ. Тому важливим є запровадження запропонованої системи оцінки навчальної діяльності керівників, яка сприяє об'єктивній оцінці рівня їхньої професійної компетентності та створенню оптимальних умов підвищення кваліфікації в закладі післядипломної педагогічної освіти.

Вищезазначене дозволяє обґрунтувати наступні **висновки**:

1. Система післядипломної педагогічної освіти керівників ЗНЗ перетворюється в ефективну продуктивну силу їхнього професійного розвитку, саморозвитку та самореалізації в різних видах управлінської діяльності.

2. Рівень підготовки керівників в ІППО розглядається як головний показник та умова організації навчального процесу з урахуванням потреб самої особистості та державних вимог щодо оцінювання результатів діяльності ЗНЗ.

3. Одним із можливих варіантів розв'язання означеної проблеми є розроблення системи управління якістю навчальної діяльності ІППО на основі впровадження інноваційних форм, змісту, методів та технологій навчання.

Подальшого дослідження потребує наукове обґрунтування, розроблення та впровадження загальних професійно-кваліфікаційних стандартів оцінювання якості підготовки керівників ЗНЗ в системі післядипломної педагогічної освіти з урахуванням світового досвіду професіоналізації та стандартизації освіти.

Література

1. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : [монографія] / Л. М. Ващенко. – К. : Вид. об'єднання «Тираж», 2005. – 380 с.

2. Владиславлев А. П. Непрерывное образование : проблемы и перспективы / А. П. Владиславлев. – М. : Просвещение, 1998. – 75 с.
3. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком інтер, 2008. – 1040 с.
4. Загальні відомості про післядипломну освіту <http://www.mon.gov.ua/education/higher/topic/pdosv/zgv/>
5. Закон України «Про вищу освіту» №2984-III, із змінами від 19 січня 2010 р.
6. Клокар Н. І. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу : [монографія] / Н. І. Клокар. – К., 2010. – 528 с.
7. Олійник В. В. Управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти : наук.-метод. посібник / В. В. Олійник. – К. : ЦППО, 2002. – 186 с.
8. Якухно І. І. Проблеми і суперечності інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти / І. І. Якухно // Післядипломна освіта в Україні. – 2009. – № 2. – С. 10–14.

Мельник Валентина

Теоретические основы подготовки руководителей к оцениванию результатов деятельности общеобразовательного учебного заведения в системе последипломного педагогического образования

Аннотация: В статье осуществлен теоретический анализ проблемы подготовки руководителей к оцениванию результатов деятельности общеобразовательного учебного заведения и определены его особенности в системе последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: система последипломного педагогического образования, руководитель общеобразовательного учебного заведения, профессиональная подготовка.

Mel'nik Valentyna

Theoretical principles of preparation of leaders are to the evaluation of results of activity of general educational establishment in the system of pisyadiplomnoy pedagogical education

Annotation: In the article the theoretical analysis of problem of preparation of leaders is carried out to the evaluation of results of activity of general educational establishment and his features are certain in the system of pisyadiplomnoy pedagogical education.

Keywords: system of pisyadiplomnoy pedagogical education, leader of zagal'noosvitnego of educational establishment, professional preparation.